

Karin Jeppsson
samordnare ANDT och barnkonventionen
karin.jeppsson@trelleborg.se

Kommunstyrelsen

Återrapport förslag på tobaksförebyggande arbete

2018 sommarjobbade sex ungdomar med tobaksförebyggande arbete, inom ramen för ett projekt som Länsstyrelsen i Skåne samordnar. Ungdomarna utbildades i hur tobaksbruk påverkar människa, samhälle och miljö. De fick i uppdrag att lära yngre elever om tobak samt föreslå tobaksförebyggande åtgärder. Den 3 april 2019 presenterade de sina förslag för kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen gav bildningsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden och socialnämnden i uppdrag att återkomma med förslag till tobaksförebyggande åtgärder senast juni 2019.

Beredning

De förslag till tobaksförebyggande åtgärder som ungdomarna presenterade var följande:

1. Utbildning
2. Bättre ID kontroller
3. Rökfria zoner
4. Höjd skatt
5. Exponeringsriktlinjer
6. Tobaksfri skoltid

Bildningsnämndens förslag

Bildningsnämnden har fokuserat på förslag 1 och 6:

Förslag 1 handlar om att ungdomarna efterlyser mer utbildning i skolan om tobak. De upplever att de inte har fått tillräckligt med utbildning i skolan om tobak, vilket de menar gör att ”man inte är lika riskmedveten om tobak”.

Förslag 6 handlar om tobaksfri skoltid. Ungdomarnas förslag innebär att inga elever eller lärare får röka under skoltid, istället för att skolan endast är ett rökfritt område. Detta är av särskilt stor vikt då cirka 90% av rökande ungdomar börjar börjar innan de fyllt 18.

Bildningsnämnden anser att mer utbildning om tobak är bra och ska vara tillgodosett genom bildningsförvaltningens handlingsplan; ”Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning, vapen och tobak.” När det gäller tobaksfri skoltid anser bildningsnämnden att detta redan är genomfört genom samma handlingsplan.

Planen gäller grundskolan, grundsärskolan, gymnasieskolan samt gymnasiesärskolan i Trelleborgs kommun.

Kommentar till bildningsnämndens förslag:

Av handlingsplanen framgår att alla elever har rätt till att kunskapsområden om exempelvis tobak, alkohol och andra droger integreras i olika ämnen. Trots detta upplever ungdomarna att de inte fått tillräckligt med utbildning om tobak. Varför det är så behöver analyseras närmare. Samverkansgruppen USSP¹ kommer att kartlägga hur kommunens olika verksamheter arbetar med hälsofrämjande och förebyggande insatser. Bl.a. ska ANDTS²-undervisningen kartläggas.

Ungdomarna föreslår även tobaksfri skoltid. Av handlingsplanen framgår att användning av tobak (t ex cigaretter, snus, e-cigaretter och vattenpipa) är förbjudet i skolans lokaler, på skolgårdar samt i verksamhet som sker i skolans regi. Det är givetvis bra, men inte detsamma som tobaksfri skoltid. Tobaksfri skoltid innebär att hela skoldagen är tobaksfri, oavsett om eleverna befinner sig inom eller utanför skolans område.

Sedan 2009 gäller policy om rökfri arbetstid för samtliga medarbetare, alltså torde det vara rimligt att eleverna har tobaksfri skoltid. Policy om tobaksfri skoltid sänder en tydlig signal om vikten att skydda barn och unga från tobaksbruk samt bidrar till en miljö som främjar hälsosamma val. Under hösten utbildas handledare i Skåne om tobaksfri skoltid, i samarbete mellan Länsstyrelsen i Skåne och A Non Smoking Generation. En representant från Söderslättsgymnasiets elevhälsa samt tre pedagoger från Väståkraskolan deltar i utbildningen. Detta indikerar att tobaksfri skoltid även efterfrågas bland medarbetare inom skolan.

Det räcker dock inte att skolan utgör en tobaksfri miljö, minst lika viktigt är att barn och unga skyddas från tobak inom kommunala fritidsverksamheter och föreningsverksamhet. Alltså bör tobaksfritt råda inom såväl skola som fritid. Med fritid avses i detta sammanhang fritidshem, fritidsgårdar och föreningsverksamhet. Bildningsförvaltningen är positiv till att revidera nuvarande ”Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning, vapen och tobak.” till att inkludera tobaksfri skoltid. Kultur-och fritidsförvaltningen ser positivt på att revidera relevanta dokument/riktlinjer till att inkludera tobaksfri fritid.

Samhällsbyggnadsnämndens förslag

Samhällsbyggnadsnämnden anser att ungdomarnas förslag till förebyggande åtgärder är bra och skulle kunna utvecklas. Samhällsbyggnadsnämnden föreslår som förebyggande åtgärder att:

---

¹ USSP (Ungdomsenheten, Skola, Socialtjänst, Polis). Syftet med samverkan är att bidra till att Trelleborg ska vara en trygg kommun för barn och unga att växa upp i. Målgruppen är barn och unga 0-20 år. Målet är att skapa goda förutsättningar för ett långsiktigt förebyggande arbete.

² ANDTS=alkohol, narkotika, dopning, tobak, spel

- Ett tobaksförebyggande nätverk startas upp på nytt – i syfte att tillsammans arbeta förebyggande. Nätverket kan t.ex. genomföra informationsträffar riktade till såväl förvaltningar som föräldrar.
- Samhällsbyggnadsnämnden bedriver tillsyn, även gällande skyltning vid rökfria miljöer. Kan även samarbeta angående tobaksfri skoltid.
- Utökad information på kommunens hemsida gällande tobakens skadeverkningar och utskick till medborgarna.
- Att kommunen bistår med väl synliga askkoppar i gatubilden.

Kommentar till samhällsbyggnadsnämndens förslag:

Samarbete kring tobaksförebyggande insatser är viktigt, dock tveksamt om behov finns av ett renodlat tobaksnätverk. Tobaksfrågan lyfts regelbundet i samverkansgruppen USSP som också informerar föräldrar. Tobaksfrågan kan även lyftas i det nätverk som finns kring hållbarhetsfrågor. Vid behov kan arbetsgrupper bildas. Det är positivt med tillsyn angående skyltning av rökfria miljöer samt bra förslag med väl synliga askkoppar.

Information om tobak finns på kommunens hemsida, främst riktad till tonårsföräldrar. Skriftlig information kan med fördel delas ut på t.ex. familjecentraler, småbarnsföräldrar är en särskilt viktig målgrupp. I övrigt ges information främst via kommunens hemsida och sociala medier.

Socialnämndens förslag

Nämnden beskriver att det görs regelbundna tobakskontroller i samverkan med Polismyndigheten, Skatteverket, Tullverket och kommunens miljöavdelning.

Vidtagna förebyggande åtgärder:

- Tillsett att det finns skyltar om 18-årsgräns
- Att tobakshandlarna gör ID-kontroll på personer som ser ut att vara under 25 år.
- Att butiken inte marknadsför tobaksvaror
- Information på t.ex. kommunens hemsida
- Fortsatt tillsyn i butikerna
- Kontrollköp under 2020. Kontrollköp innebär att personer som fyllt 18 år (men ser yngre ut) får i uppdrag att försöka köpa tobaksvaror utan ID.

Kommentar till socialnämndens förslag:

Tillsyn av de ställen som säljer tobak är en mycket viktig del i det förebyggande arbetet, inte minst i syfte att begränsa minderårigas tillgång till tobak. Kontrollköp innebär även att unga görs delaktiga i det förebyggande arbetet.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta att föreslå kommunstyrelsen besluta

Att notera inkomna åtgärdsförslag från bildningsnämnden, samhällsbyggnadsnämnden och socialnämnden, samt

Att ge bildningsnämnden i uppdrag att revidera ”Handlingsplan mot alkohol, narkotika, dopning, vapen och tobak.” till att inkludera tobaksfri skoltid, samt

Att ge kultur- och fritidsnämnden i uppdrag att revidera relevanta dokument/riktlinjer till att inkludera tobaksfri fritid, samt

Att ge samverkansgruppen USSP i uppdrag att, tillsammans med handledarna för tobaksfri skoltid, stödja bildningsförvaltningen och kultur- och fritidsförvaltningen i arbetet med tobaksfri skoltid och fritid. Med fritid avses i detta sammanhang fritidshem, fritidsgårdar och föreningsverksamhet.

Skickas till

Bildningsnämnden

Kultur- och fritidsnämnden

samordnare ANDT och barnkonventionen